

In archieftijdschriften gelezen In kunsttijdschriften gelezen

In archieftijdschriften gelezen (Afl. 1)

Deze aflevering bevat besprekingen die in jaargang 2004 hadden moeten verschijnen, maar wegens plaatsgebrek uitgesteld werden. Vanaf volgende afleveringen komen de in 2004 verschenen tijdschriften aan bod. Meer dan tien jaar geleden, in 1992 om precies te zijn, werd met deze rubriek gestart om de collega's-archivarissen de gelegenheid te bieden kennis te maken met wat er in archieftijdschriften in binnen- en buitenland verschijnt. Alles samen komen een dertigtal periodieken uit meer dan tien landen ter sprake. Uiteraard zijn er lacunes. Met name zoeken wij nog medewerkers voor publicaties in Slavische en in Skandinavische talen. Omdat niet iedereen over een bibliotheek beschikt waarin alles aanwezig is, wordt telkens ook de bewaarplaats van het tijdschrift vermeld. Wij maken van de gelegenheid gebruik om te vermelden dat het onvolprezen Madrileense Centro de Información documental de Archivos (CIDA) in 2003 een nieuw onderkomen vond in de benedenverdieping van een overheidsgebouw aan de C/ Santiago Rusiñol, 8. E-28040 Madrid (e-mail: biblioteca.cida@dglabr.mcu.es). Deze archiefbibliotheek is een goudmijn voor iedereen die archieftijdschriften of andere archivalische publicaties uit de Ibero-Amerikaanse wereld wil raadplegen. Mevrouw Christina Casado Lentija en haar medewerkers staan er borg voor een uitstekende dienstverlening. De catalogus van het CIDA is via het internet raadpleegbaar (<http://www.mcu.es/archivos> en dan klikken op 'bibliografía de archivos'). Dichter bij huis willen wij de archivalische vakbibliotheken van het Algemeen Rijksarchief te Brussel en van het Universiteitsarchief (Tabularium) van de KU Leuven onder de aandacht brengen. Hun catalogi kunnen eveneens via het internet geraadpleegd worden.

Gustaaf Janssens, *Archivaris van het Koninklijk Paleis Docent Archivistiek KU Leuven en GGS Archivistiek*
e-mail: cap@kppr.be - gustaaf.janssens@arts.kuleuven.ac.be

APXEIACA NEA, nr. 21 (2003)

Uitg.: Vereniging van Griekse archivarissen. P.O. Box 76072. 171 01 Nea Smyrni (Griekenland).
ISSN: 1106-5370

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Archief van het Koninklijk Paleis (Brussel).

Naast huishoudelijke mededelingen bevat de nieuwsbrief

bijdragen die de niet-Griekse archivaris kunnen interesseren. De artikelen zijn in het Grieks en er is helaas geen 'English summary', wel een Engelse vertaling van de inhoudstafel. Wij signaleren: een artikel over het staatsarchief van Cyprus van de hand van Efrosyni Parparinou (p. 19-21), een niet gesignd artikel over het nieuwe gebouw voor het archief van de Griekse Nationale Bank (p. 21-25), een artikel over de Bank van Cyprus (Nadina Pafitou, p. 25-26) en een internationaal overzicht van websites van archief- en bibliotheekdiensten (Zissimos C. Synodios, p. 32-34). Gustaaf Janssens

Archiefleven. Nieuwsbrief van het Stadsarchief van Brugge, 10 (2003)

Uitg.: Levend Archief vzw. Burg 11A, B-8000 Brugge (België).

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de bibliotheken van de meeste West-Vlaamse archiefdiensten.

Bij de tiende jaargang werd de vormgeving van het tijdschrift volledig vernieuwd en gemoderniseerd, en werd de inhoud nog meer gesystematiseerd in terugkerende of vaste rubrieken. In de rubriek 'aanwinsten' worden een genealogisch-heraldisch handschrift betreffende de familie De Damhouder, 1845 (afl. 1; p. 3), een onkostenrekening voor pogingen om een predikant te verkrijgen ten behoeve van de protestantse gemeenschap in Nieuwmunster, 1580-1581 (afl. 2; p. 3), het fotoalbum Ronse, 1905 (afl. 3; p. 6) en een klantenregister van de jeneverstokerij Van Houtryve, 1868-1872 (afl. 3; p. 7) beschreven. In de rubriek 'werk in de leeszaal' worden onderzoeksprojecten voorgesteld over het Brugse munitiearskorps (afl. 1; p. 4-5), de introductie van papier in Vlaanderen (afl. 2; p. 7), de familie De Aranda (afl. 3; p. 5) en de financiën onder de Bourgondiërs (afl. 4; p. 7). De rubriek 'bronnen van het Stadsarchief' bevat een bijdrage van Heidi Deneweth over de belastingen zestendelen en huisgelden, 1583-1667 (afl. 2; p. 4-5). Losse nieuwsberichten zijn terug te vinden over de verdere ontwikkeling van het huizenonderzoek en van de digitalisering: de verhalenbank, de scanningprojecten en de ontsluitingsprojecten. Verder zijn de bijdragen te vermelden van André Vandewalle over de tentoonstelling 'Topstukken uit het Stadsarchief' (afl. 4; p. 2-3) en van Noël Geirnaert over de restauratie van twee registers met protocollen van de klerken van de vierschaar uit 1484-1486 en 1533-1549 (afl. 4; p. 4-5). (Johan Vannieuwenhuysse).

Archikrant, 13 (2003), afl. 1-4

Uitg.: Vrienden van het Veurns Archief. Grote Markt 29, B-8360 Veurne (België).

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de bibliotheken van de meeste West-Vlaamse archiefdiensten.

Het tijdschrift bevat artikels over de plaatselijke (kunst)geschiedenis en over archiefbronnen betreffende Veurne. Onder deze laatste zijn opgenomen: beschrijvingen van het 'fonds erfenisaangiften' (originelen bewaard in het Rijksarchief Beveren en microfilms in het Rijksarchief Brugge) met een inventaris van de aangiften uit Sint-Jacobskapelle (afl. 2, p. 35-38) en van de notariaatsarchieven uit het Veurnse (in het Rijksarchief Brugge) (afl. 3, p. 66-78 en afl. 4, p. 112-117). Interessant is zeker ook de voorstelling, door Herman Demoen, van het nieuwe decanaal archiefdepot in Diksmuide (afl. 2, p. 60-63). (Johan Vannieuwenhuysse)

Archives. The Journal of the British Records Association, 28 (2003) [afl. 108 - april en afl. 109 - oktober]

Red.: Jeremy Black. Uitg.: The British Records Association. 7 Baring Crescent, Exeter EX1 1TL (Groot Brittannië).

ISSN 0003-9535

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

In aflevering 108 geeft Patrick Cadell enkele beschouwingen bij de toegang tot informatie in Europa (*Access and Information: European Attitudes and Anxieties*, p. 3-13). Hij stelt vast dat weinig beheerders van archieven zich bewust zijn van de historische betekenis van hun activiteiten. Volgens de auteur is hierin de laatste tien jaar verandering gekomen. In de Scandinavische traditie van openheid had het begrip 'transparantie' een ruime verspreiding. De Europese Raad volgde dit idee met zijn aanbeveling voor de toegang tot bestuursdocumenten. De aanbeveling hield in dat er geen informatie bestaat zonder archieven. Die administratieve behoefte creëerde bijgevolg een groter historisch bewustzijn. Toch formuleert Cadell een aantal bedenkingen, geïllustreerd met sprekende voorbeelden. Zo beschouwen vele landen archieven als een culturele en in mindere mate als een administratieve materie. Daarnaast moesten verschillende landen een evenwicht vinden met de wetgeving op de bescherming van data. Ten slotte wijst de auteur ook op het psychologische aspect van openbaarheid. Dit laatste speelt vooral in Oost-Europa, met de restitutie van archieven. Aflevering 109 bevat enkele relevante artikelen over de Britse militaire geschiedenis. Aangezien deze rubriek geen historische artikelen opneemt, beperken wij ons in dit overzicht tot de bijdrage van S.P. MacKenzie over de mogelijkheden voor onderzoek naar Britse krijgsgevangenen in Nazi-Duitsland (*British Prisoners of War in Nazi Germany*, p. 183-187). (Guy Coppieters)

Brood & Rozen. Tijdschrift voor de Geschiedenis van Sociale Bewegingen, (2003)

Uitg.: Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis. Bagattenstraat 174, B-9000 Gent (België). ISSN 1370-7477

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de meeste universiteitsbibliotheken.

In de meeste afleveringen is er aandacht voor de archieven bewaard in het Amsab-ISG: het archief van het Socialistisch Jeugdverbond, 1945-2001 (Rik De Coninck, afl. 1; p. 63-69), het archief van het Nationaal Comité van de Anti-Atoommars, 1960-1969 (Melanie Voets afl. 1; p. 71-74), het archief van het Vlaams Overlegcomité Opbouwwerk Migranten-Vlaams Centrum Integratie Migranten of VOCOM-VCIM, 1977-1999 (Rik De Coninck, afl. 2; p. 101-105) en het archief van de Verenigde Aktiegroepen voor Kernstop, 1974-1986 (Bert Boeckx, afl. 4; p. 61-63). Michel Vermote beschrijft het opzet van een digitale 'Archiefbank Vlaanderen', een centraal register van private archieven, dat toevertrouwd werd aan de vier erkende privaatrechtelijke archief- en documentatiecentra (*Archiefbank Vlaanderen: een register van Vlaamse private archieven*, afl. 3; p. 83-85). (Johan Vannieuwenhuysse)

Cr. Interdisciplinair tijdschrift voor Conservering en restauratie, 4 (2003)

Uitg.: Stichting Publicaties Conservering en Restauratie (SPCR) in Amsterdam; Redactieadres: Postbus 76709. NL-1070 KA Amsterdam (Nederland). ISSN 1566-3876.

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de bibliotheek van het KADOC (Leuven).

Cr (voordien *Care* (1998-1999), voordien *De Restaurator*) is een interdisciplinair vakblad voor conservering en restauratie. De laatste jaargangen besteden evenwel steeds minder aandacht aan de conservering en restauratie van papieren dragers. Andere erfgoedcategorieën (vooral museumvoorwerpen) komen daarentegen ruim aan bod. Naast diverse kleinere mededelingen over colloquia, vormingsinitiatieven, publicaties, tentoonstellingen, onderzoeken... die te maken hebben met de conservering en de restauratie van papier, verschijnen er jaarlijks enkele stevige artikels over deze problematiek.

Het voorjaarsnummer van 2003 brengt een voorstelling van de *Nieuwe 'Noord-Hollandse archiefdoos'*. Een flexibele maatverpakking voor boeken en archieven (Gabriëlle Beentjes & Marcel Schaap, afl. 1, p. 12-14). Het gaat om een door de firma Veba Barneveld bv en het Rijksarchief in Noord-Holland ontworpen flexibele archiefdoos die het mogelijk maakt om in één standaardverpakking banden van verschillende dikte op maat te bergen, zodat er een goede buffer is tegen schadelijke externe invloeden als stof, licht, luchtverontreiniging en vocht. Jaap van der Burg stelt onder de titel *Te huur: depotruimte per m²* (afl. 1, p. 45-51) de vraag of een regionaal buitendepot de ideale oplossing is voor opslagproblemen. Met een voorbeeld uit Alphen aan

de Rijn toont hij aan dat zulke externe opslag verscheidene praktische en financiële voordelen kan hebben. Het artikel van Johan Havermans, Hadeel Abdul Aziz en Veronique Rouchon handelt over *Het herkennen van ijzergallusinken* (afl. 4, 2004, p. 16-21). Deze inkten leidden tot een destructie van papier, die pas in haar laatste stadium met het blote oog kan worden vastgesteld (gaten in het papier door een chemische verbranding). De auteurs stellen een detectiemethode (via infraroodopnamen) voor waarbij de inkt kan worden geïdentificeerd voordat verbranding plaatsvindt. Preventieve maatregelen kunnen dan nog worden genomen. Hetzelfde nummer brengt ook voor archivariissen interessante bijdragen van Iris Kost over *Ongediertebestrijding in het Catharijneconvent* (afl. 4, p. 29-33) en van Barbara Bovenberg over *De Flexibele Perkamenten Rupsband* (afl. 4, p. 34-37), een soepele en sterke oplossing voor perkamenten banden (na restauratie) met een zwaar boekblok. (Godfried Kwanten)

Dendermondse Museum- en Archiefberichten, afl. 48-50 (2003)

Uitg.: Stedelijke Musea en Stadsarchief. Nijverheidsstraat 1, B-9200 Dendermonde (België).

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Het tijdschrift brengt nieuwsberichten over het Stadsarchief en de Stedelijke Musea, evenals korte historische en kunst-historische bijdragen over het Dendermondse verleden. Speciaal te vermelden in deze jaargang zijn: de beschrijving van de bruikleen uit het Rijksarchief van het kaartboek van het klooster Marienroon, 1701 (afl. 48, p. 3-4), het jaarverslag over de werking van de Dendermondse Archiefdienst in 2003 (afl. 48, p. 12-15), een verslag van de studiedag georganiseerd in Gent op 4 december 2002 door de sectie Archief en Hedendaags Documentbeheer (VVBAD) – onderwerp van de studiedag was ‘archieffselectie in Vlaanderen: de proef op de som?’ – (afl. 50, p. 14) en een voorstelling van de beroepscode voor archivariissen (afl. 50, p. 15). (Johan Vannieuwenhuysse)

La Gazette des Archives. Nouvelle série, n° 193 (2002)

Uitg.: Association des Archivistes Français. Red.: 9, Rue Montcalm, F-75018 Paris (Frankrijk). ISSN 0016-5522
Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel) en in de bibliotheek van het Universiteitsarchief (Tabularium) van de KU Leuven.

Dit nummer geeft in een eerste onderdeel een samenvatting van de studiedagen ‘Archives et mémoires étudiantes: état des lieux’, die op 23 februari 2000 en op 6 juni 2001 door de GERME (Groupe d’Etudes et de Recherche sur les Mouvements Etudiants) respectievelijk in Nanterre en in Parijs werden georganiseerd. In het voorwoord stelt Elisabeth Verry, voorzitter van de Association des Archivistes Français, de GERME voor. De organisatie ontstond in

1995 en heeft tot doel een representatief archief samen te stellen van de verschillende acties en bewegingen in het studentenmilieu. In haar inleiding wijst Geneviève Dreyfus-Armand, directrice van de Bibliothèque de documentation internationale contemporaine, op de nauwe samenwerking met GERME. Robi Morder, voorzitter van de GERME, wijst op zijn beurt op de omvang en de veelzijdigheid van een dergelijk archiefbeheer. Jean-Philippe Legois vraagt in *Archives et mémoires étudiantes: enjeux d’un état des lieux, état des lieux des enjeux* (p. 17-25) aandacht voor archieven van studentenverenigingen uit het hoger onderwijs. Daarom moeten de verenigingen overtuigd worden om hun archieven toe te vertrouwen aan instellingen die voor bewaring en raadpleegbaarheid kunnen zorgen. Door een gids op het internet (<http://www.germe.info/guide.htm>) en door tentoonstellingen worden de archieven aan het ruimere publiek gepresenteerd.

Het tweede deel van de aflevering behandelt de nationale studentenarchieven. In *Le fonds de l’UNEF conservé à la BDIC* (p.33-35) toont Robi Morder het onderzoeksbelang van een aantal archieven aan. Het heterogene karakter en de onvolledigheid van vele studentenarchieven (vaak is een gedeelte van het archief in handen van verschillende militanten), alsook het gebrek aan middelen en aan opslagplaats, maken volgens Philippe Mezzasalma (*Les fonds étudiants recueillis à la BDIC pour la période post-68*, p. 36-38) het opstellen van een inventaris tot een complexe opgave. Annie Kuhn-munch bespreekt in *Les fonds d’archives des syndicats étudiants conservés par la CFDT* (p. 39-41) de drie syndicale studentenbewegingen aanleunend bij CFDT. Het gaat om MARC (Mouvement d’Action et de Recherche Critique), een beweging die in 1970 werd opgericht en actie voerde voor een radicale hervorming van de maatschappij en de universiteit. Uit deze actiegroep kwam in 1976 MAS (Mouvement d’Action Syndicale) voort. Ten slotte is er PSA (Pour un Syndicalisme Autogestionnaire), waar vooral de stukken over de samenwerking met het CFDT en de statuten belangrijk zijn. In *Le fonds de l’UGE (Union des Grandes Ecoles): collecte et exploitation historique* (p. 42-44) geeft Jean-Quentin Poindron een overzicht van de problemen bij het opmaken van een inventaris: belangrijke stukken, zoals inkomende brieven, ontbreken dikwijls en talrijke verhuizingen zijn de oorzaak van verlies van materiaal. Daarnaast bracht een chronologische ordening vaak stukken bijeen die niet bijeen horen. Françoise Bosman bespreekt het archief van de UNEF (*Union nationale des étudiants français*) (*Présentation du fonds de l’UNEF déposé aux Archives nationales (46 AS), aperçus sur les fonds étudiants en Val-de-Marne et sur le partenariat du PAJEP*, p. 45-51). Dit archief biedt een goed inzicht in de geschiedenis van de organisatie vanaf haar ontstaan in 1907 tot 1967 en bestaat uit drie grote delen. Het eerste deel betreft de statuten, de congressen en de vergaderingen van de Raad van Beheer en van de Algemene Vergadering. In het tweede deel bevinden zich de documenten gevormd door vice-voorzitters; het derde deel bevat de stukken betreffende de samenwerking

met aanverwante organisaties. Het partnerschap met de PAJEP (Pôle de conservation des archives des associations de jeunesse et d'éducation populaire - 51, rue de l'amiral Mouchez. F-75013 Parijs) maakt het mogelijk dat aanverwante archieven geografisch samengebracht worden, wat de raadpleegbaarheid vergemakkelijkt. In de discussie (p. 52-65) bespreken de sprekers diverse aspecten van het archiefbeheer zoals acquisitie, selectie, inventarisering en bewaring.

Een derde onderdeel van de aflevering heeft als thema 'Archives étudiantes locales et personnelles'. In een eerste artikel vernemen we dat het studentenarchief van Grenoble helaas slechts 25 strekkende meter omvat (Joël Delaine, *Les archives de l'Association Générales des Etudiants de Grenoble (AGEG)*, p. 73-76). Door allerlei overdrachten, tussenkomsten en calamiteiten is belangrijke informatie verloren gegaan. Naar aanleiding van een studie over de gebeurtenissen van mei-juni 1968 werd Vincent Porhel geconfronteerd met privé-archief waarvan de eigenaar niet wil dat het onder zijn naam neergelegd wordt. In *L'expérience d'un fonds de militant collecté par un chercheur* (p. 77-79) pleit de auteur voor een algemene oplossing in dit verband. Hij wijst ook op het belang van interviews als 'document' voor de studie van de hedendaagse geschiedenis. In het archief van l'Association de la Documentation, de l'Information et les Archives des Mouvements Sociaux (ADIAMOS) zijn grote hiaten door het veelvuldig verhuizen en doordat het verwerven van archief van nog actieve personen er moeilijk verloopt. Philippe Péchoux zoekt in *Les fonds d'archives collectés en Bourgogne par l'ADIAMOS: les archives du rêve étudiant* (p. 80-85) naar argumenten om de archiefvormers te overtuigen archieven over te brengen. Karel Yon bespreekt in *Les fonds Maupeau-Abboud et Alexis Corbière conservés à la BDIC* (p. 86-89) twee belangrijke archieven. Het eerste (het archief Mapeau-Abboud) is vooral interessant voor de kennis van de evolutie in de studentenbeweging tussen 1960 en 1970. Alexis Corbière was een syndicale militant uit het einde van de jaren 1980 en het begin van de jaren 1990. AFGES staat voor 'Association Fédérative Générale des Etudiants de Strasbourg' en ontstond na de Eerste Wereldoorlog. In *Les archives de l'AFGES: état des lieux et perspectives* (p. 90-95) geeft Frédéric Cugnet een overzicht van onderdelen van het archief. Hij wijst op de onvolledige ordening en op de zeer ongelijke inventarisering. In de discussie (p. 96-104) worden de standpunten van de sprekers verder becommentarieerd.

In het onderdeel 'Archives des institutions universitaires' bespreekt Odile Gaultier-Voituriez (*Les archives de Sciences PO sur les mouvements étudiants*, p. 111-115) de lacunes van dit archief. Het bevat vooral documenten van politici en van politieke partijen. Daarnaast bevat het stukken gevormd door de directie en de besluitvormende organen, maar informatie over studentenactiviteit is slechts schaars aanwezig. Een studie over 'Mei '68' heeft dat overduidelijk aangetoond. Frédéric Douat bespreekt in *Le fonds de l'Université de Paris X – Nanterre* (p. 116-122) het archief

van deze jonge Parijse universiteit (opgericht in 1964). Het archief wordt veel bestudeerd, maar er zijn veel lacunes. Samen met problemen rond selectie en ordening vormt dit een grote moeilijkheid. De universiteit van Angers is in 1971 heropgericht nadat de oude universiteit als gevolg van de Franse Revolutie werd afgeschaft. Sinds 1993 is er een archiefopleiding. Volgens Valérie Poinssotte (*Les archives de l'Université d'Angers*, p. 123-127) bewaart de archiefdienst voornamelijk administratief archief. Het archief van onderwijs- en onderzoekseenheden bleef veelal bij de archiefvormers. In *Les sources de l'histoire des mouvements étudiants conservées dans les archives du rectorat et des universités de Paris* (p. 128-139) getuigen Sabine Delames en Stéphanie Méchine hoe zij werden geconfronteerd met de verschillende bewaarplaatsen en ongelijkmatig bewaard archief. De campus Jussieu werd in 1950 opgericht en groepeerde alle wetenschappelijke instellingen van Parijs. Naar aanleiding van het verwijderen van asbest in de gebouwen werd de archiefproblematiek onder de loep genomen en werd heel wat archief bijeengebracht (Thérèse Charmasson & Stéphanie Méchine, *La collecte des archives dans le cadre du désamiantage de Jussieu*, p. 140-145). De neerslag van de discussie over de uiteenzettingen die in dit onderdeel werden gehouden en van het gesprek dat alle geciteerde auteurs voerden, vindt men op p. 146-158. Jean-Philippe Legois pleit in *Archives et mémoires étudiantes: enjeu historique et enjeux archivistiques* (p. 161-173) om bij wetenschappelijk onderzoek niet enkel het archief te raadplegen maar ook de nog levende actoren te contacteren want beide bronnen vullen elkaars lacunes aan. In *Le fonds Barralis* (p. 174-178) bespreekt Delphine Brihat dit archief dat vooral belangrijk is voor de periode 1968-1970, maar dat ook talrijke documenten van voor en na die datum bevat. In het laatste artikel, *Les archives de l'Université de Haute Alsace* (p. 179-181), bespreekt Matthieu Le Goïc het opstarten van de archiefdienst van die nog jonge universiteit (opgericht in 1977). Tot op heden hebben de studentenverenigingen vrijwel nog geen archief overgedragen, maar de auteur hoopt dat in de nabije toekomst het tij zal keren.

Al bij al biedt deze aflevering van *La Gazette des Archives* erg nuttige informatie over Franse universiteitsarchieven en over archief van Franse studentenbewegingen. (Annie Meiresonne)

Histoire et Archives, 12 (2003)

Red.: Françoise Hildesheimer. Uitg.: Société des Amis des Archives de France. 60, rue des Francs-Bourgeois. F-75.141 Paris Cedex 03 (Frankrijk).

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Het tijdschrift brengt voornamelijk historische studies. Eén artikel trok onze 'archivistische' aandacht, met name dat waarin Isabelle Dion het heeft over de archieven van de voormalige Franse kolonies die in de archiefbewaarplaats van Aix-en-Provence worden bewaard (*Les archives coloniales. L'héritage du Centre des Archives d'outre-mer*, p. 87-

114. (Gustaaf Janssens).

Journal of the Society of Archivists, 24 (2003)

Red.: Andrew Flinn. Uitg.: *The Society of Archivists. School of Library, Archive and Information Studies. University College London. Gower Street, London, WC1E 6BT (Groot Brittannië). ISSN 0037-9816*

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Helen Forde, voorzitter van de Society of Archivists, stelt zich in *Archives and Success - let's keep going* (p. 133-139) de vraag of archivariissen in het verleden erin slaagden hun ambities te realiseren. Succes of vooruitgang in de archiefsector is immers moeilijk of niet meetbaar. Uit haar uiteenzetting blijkt dat de impact van nieuwe technologie, de herziening van de wetgeving, de ontwikkeling inzake archiefbeheer of opleiding een voortdurende bron van bezorgdheid was. Forde pleit ervoor verder te gaan op de ingeslagen weg waarbij archiefwerking in dienst staat van de burger. Elizabeth Smith is van oordeel dat klantgerichtheid en marketingtechnieken een belangrijke ondersteunende rol kunnen vervullen bij de verdere ontwikkeling van de dienstverlening (*Customer Focus and Marketing in Archive Service Delivery: theory and practice*, p. 35-53). Zij neemt de theoretische en praktische invalshoeken onder de loep en schetst vervolgens thematisch de ontwikkelingen bij het Public Record Office sinds 1986. Dit voorbeeld toont volgens Smith het belang aan van marketing voor het archiefwezen. Anderzijds erkent zij dat er een evenwicht moet zijn tussen marketing en traditionele activiteiten. Zij besluit met bedenkingen dat een grotere werkvolvoening een nieuwe dynamiek in de organisatie kan teweegbrengen of dat een nieuwe benadering van publiekswerking het archiefwezen kan afhelpen van het ouderwetse en stoffige imago. Ook Jenny Moran en Martin Taylor behandelen in *Lowering the Drawbridge: further thoughts on discriminating between readers* (p. 55-64) de problematiek van publiekswerking. Hun bijdrage is een reactie op een artikel uit 2002 waarin Ian Mortimer pleitte voor een onderscheid tussen de verschillende types van archiefgebruikers. Beide auteurs kanten zich tegen een voorkeursbehandeling voor professionele onderzoekers door erop te wijzen dat dit beleid zou ingaan tegen de algemene principes van toegankelijkheid, levenslang leren of sociale promotie.

In de voorliggende jaargang komen ook vier projecten aan bod. In *Data Collection and Management in the Archival Domain* (p. 65-81) peilt Caroline Williams naar het verzamelen en beheren van statistische en kwalitatieve data in de Britse archiefsector. Dit gebeurde aan de hand van verschillende onderzoeksmethoden: de opmaak van een stand van zaken van bestaande bronnen, een schriftelijke enquête en telefonische bevraging. Via een analyse van de gegevens brengt de auteur meerdere problemen aan het licht: het gebrek aan infrastructuur en coördinatie tussen sectoren en beleidsdomeinen; de verwaarlozing van datacollectie en de betrouwbaarheid van de data. Hoewel dit overzicht slechts een momentopname is, besluit Williams met negen aanbevelingen voor een meer efficiënte datacol-

lectie. In 1999 gingen de Parliamentary Archives van start met een project voor het optimaliseren van archiefbeheer in het Britse parlement (Paul Gibbons & Caroline Shanton, *Implementing a Records Management for the UK Parliament: the experience of using Keyword AAA*, p. 141-157). Een van de uitgangspunten was de invoering van 'Keyword AAA', een functioneel classificatieschema in 1996 ontwikkeld door de State Records Authority of New South Wales (Australië). Het artikel geeft een toelichting bij de werking van 'Keyword AAA' en moeilijkheden, zoals een wijziging in cultuur en opleiding, die zich voordeden bij de invoering ervan. Het duurde tot oktober 2001 voordat het nieuwe functionele classificatieschema van start ging. Het project moest in april 2004 afgerond zijn. Beide auteurs menen dat het schema later toegepast kan worden in andere Britse openbare diensten. Rachel Cosgrave brengt verslag uit van het AIM25 Project dat van 2000 tot 2002 heeft gelopen (*The AIM25 Project*, p. 159-174). AIM25 is een databank op het web met 5700 beschrijvingen van archieven bewaard in een 50-tal opleidingsinstituten en wetenschappelijke verenigingen in de regio Londen. Cosgrave gaat dieper in op de methodologie en praktische problemen zoals de toepassing van beschrijvingsnormen, de aanpassing aan de Unesco onderwerphthesaurus of de uitwisselbaarheid van gegevens. Vanaf 2003 werd de databank in toenemende mate geconsulteerd. De auteur besluit met een swot-analyse van het project. Een vierde project, voorgesteld door Sarah Higgins en Gavin Inglis (*Implementing EAD: the experience of the NAHSTE project*, p. 199-214). NAHSTE (Navigational Aids for the History of Science, Technology and the Environment), is een samenwerkingsverband van drie onderwijsinstituten en had tot doel een zoekmachine op het internet te ontwerpen voor bijna 50 archiefbestanden die via EAD zijn beschreven. Het artikel brengt verslag van het proces waarbij de archivaris verantwoordelijk is voor de technische creatie van het zoekinstrument en de webontwikkelaar voor de aanlevering van de zoekresultaten. De samenwerking resulteert hier in een verhoogde toegankelijkheid van archieven.

Norman James brengt met *The Historical Manuscripts Commission's Repository Inspection Programme 1998-2003: outcomes and challenges* (p. 25-33) verslag van het inspectieprogramma 1998-2003 van de Historical Manuscripts Commission (vanaf april 2003 geïntegreerd in National Archives). Aan 40 instellingen van de circa 100 te inspecteren instellingen werd al het keurmerk HMC Approved toegekend.

Met *Impact of Freedom of Information Legislation in Ireland* brengt Zoë Smyth verslag uit van de eerste voorlopige bevindingen in 2001 van de Office of the Information Commissioner in Ierland. Verder wordt de impact van de wetgeving op de toegang tot informatie besproken voor elk van de actoren in het domein van archiefbeheer: de National Archives of Ireland; private adviesbureaus voor archiefbeheer; de lokale besturen; bedrijven, bureaus en universiteiten; PRONI (Noord-Ierland) en de Society of Archi-

vists (Ierland) (p. 83-91).

De dienstverlening in de archiefdiensten wordt in toenemende mate herzien en in bepaalde gevallen zelfs onderworpen aan interne normen. Hiermee wil men tegemoetkomen aan de specifieke interne behoeften van de organisatie. In het kader van deze toenemende professionalisering onderzoekt Roger Sims in *Obligations and Aftercare: the depositor and service standard agreements* de relatie tussen archiefdiensten en bewaargevers en het probleem van de normen inzake dienstverlening (p. 215-221).

Eleanor Gawne geeft in *Cataloguing Architectural Drawings* richtlijnen voor het beheer van architectuurtekeningen voor niet-gespecialiseerde archivariissen. Het artikel bevat adviezen voor het beoordelen, klasseren en inventariseren van tekeningen en geeft een introductie tot de vakterminologie. Drie casestudies worden besproken. Een nieuwe uitdaging vormen de digitale archieven. Vooral het GAUDI-programma opent hierbij nieuwe perspectieven (p. 173-187).

Heather Forbes beschrijft een aantal oefeningen en maatregelen die de Canterbury Cathedral Archives and Library uitvoerden om het rampenplan te testen (*Preparation, Prevention and Practice: attempting to avoid disasters at Canterbury Cathedral Archives*, p. 189-197). Een preventieve aanpak voor noodscenario's hoeft geen verregaande gevolgen te hebben voor de dienstverlening aan de lezers en de inventarisatie.

Susan Davies en Mary Ellis analyseerden in *Employment Trends in the Archive Domain, 1993-2001* de arbeidsmarkt voor archivariissen in Groot-Britannië tussen 1993 en 2001. Hoewel het artikel geen volledig beeld van de toestand geeft, komen de auteurs tot enkele opvallende bevindingen. Het aantal geadverteerde vacatures steeg tussen 1993 en 2001 van 75 tot 258. Vooral universiteiten en lokale besturen toonden zich bijzonder actief. Vaardigheden in het beheersen van normen voor het beschrijven van archieven en elektronische data worden door de werkgevers sterk naar waarde geschat (p. 15-24). (Guy Coppieters)

Nuovi Annali della Scuola speciale per archivisti e bibliotecari, 17 (2003)

Red.: Marco Santoro. Uitg.: Scuola speciale per archivisti e bibliotecari. Via Vicenza 23. I-00185 Rome (Italië).

ISSN 1122-0775

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel.

In jaargang 2003 van dit tijdschrift is er één artikel dat de aandacht verdient. Het betreft een institutionele en archivalische studie van Alessio Grasso over de pauselijke commissie ('Romeinse congregatie'), die tussen 1564 en 1798 de rekeningen van de Pauselijke Staat afhoorde en die ook het hoogste gerechtshof inzake administratieve geschillen was (*Il fondo della congregazione dei conti presso l'Archivio di Stato di Roma. Studio istituzionale e archivistico*, p. 33-48). (Gustaaf Janssens)

OD, 57 (2003)

Red.: Ingrid de Bock. Uitg. Vereniging voor documentaire informatievoorziening en administratieve organisatie. VNG-uitgeverij. Postbus 30435. NL-2500 GK 's-Gravenhage (Nederland). ISSN 0923-6600

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief te Brussel en in de bibliotheek van de Archiefschool (Amsterdam).

Dit tijdschrift, dat vooral voor Nederlandse DIV-ambtenaren en registratoren is bestemd, biedt in elke aflevering enkele korte, maar erg interessante artikelen. In hoofdzaak komen onderwerpen over digitaal archief aan bod. Wij noteerden in de afgelopen jaargang speciaal de bevattelijke bijdrage *Digitale archivering: revolutie of hetzelfde maar anders?* door Peter Horsman (p. 110-115) en *Hoe zorgen we voor een controleerbare digitale overheid? Digitale duurzaamheid als bestuurskundig vraagstuk* (p. 234-249) van de hand van A.J. Meijer. Over het archiveren van websites handelen Hans Gouthier & Erika Hokke (*Blijvend beschikbaar op internet. Het archiveren van websites*, p. 321-324). Over de selectiemethode PIVOT is in Nederland beslist nog niet het laatste woord gezegd of geschreven, te meer daar het project tot 2006 is verlengd. Tegen die tijd zouden alle overheidsarchieven die tot en met 1975 werden gevormd, geselecteerd en overgebracht moeten zijn. Meer hierover in het artikel van K. De Hart (*De PIVOT ketenconferentie. Procedurele knelpunten, selectielijsten en voorstellen zorgdragers*, p. 251-255). Nog over PIVOT handelen Robert Wetting & Arjen Piersma in *Pivot: grondslag met twijfel* (p. 342-345). Rosanne Vis van haar kant neemt selectielijsten bij de centrale overheid onder de loep ('*Onder welke handeling valt dit?*' *Implementatie van selectielijsten op basis van Basis Selectie Documenten bij de centrale overheid*, p. 257-261). Ten slotte is er een korte, maar interessante bijdrage over de rol van het archief bij een 'crisisituatie' en dit zowel vóór, tijdens als na de crisis (Marjolein Lich, *Crisissen gearchieveerd. Informatieverstrekking tijdens een beleidsincident*, p. 451-452). (Gustaaf Janssens)

The Paper Conservator. The Journal of the Institute of Paper Conservation, 27 (2003)

Red.: Institute of Paper Conservation, Bridge House, Waterfront, Upton upon Severn, WR 8 OGH (Groot-Brittannië). ISSN: 0309-4227

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Universiteitsarchief van de KU Leuven.

The Paper Conservator verschijnt in één jaarlijks volume. In jaargang 2003 trekken drie bijdragen de aandacht van de archivaris. Helen Lindsay (*Preservation microfilming and digitization at Londen Metropolitan Archives: surveying and conservation preparation prior to image capture*, p. 47-57) beschrijft de substitutiepraktijk in de Londen Metropolitan Archives, een belangrijk instrument van het collectiebeheer in deze instelling. Meer bepaald gaat ze in detail in op de verschillende aspecten van de aanpak inzake het micro-

filmen van bijvoorbeeld genealogische bronnen. Zij staat onder meer stil bij de inhoudelijke en materiële voorbereiding, bij de nummering en toegankelijkheid van de films en bij hun kwaliteitscontrole. Het artikel toont aan dat *image capture* onmogelijk is zonder essentiële voorafgaande ingrepen. Sarah McCormick en Ros Whitford ('*The story of Time*': *Managing a major loans-in exhibition at the National Maritime Museum*, p. 79-86) belichten aan de hand van een tentoonstelling uit 1999 in het Maritime Museum in Greenwich, de praktijk van de ontleningen van archiefstukken bij tijdelijke tentoonstellingen. Zij besteden aandacht aan transport, verzekering, bewaring in een historisch gebouw en afbraak van de opstelling. Een 'notice' van Mario Aleppo (*160 years of conservation documentation at The National Archives, UK*, p. 97-99) trekt de aandacht op de ontsluiting en bewaring van de collectie van documentatiedossiers bij conserverende ingrepen en restauraties die gedurende 160 jaar plaatsvonden in de Britse nationale archieven. Het belang van deze verzameling kan moeilijk onderschat worden: ze is een goudmijn en een onmisbaar houvast voor alle actuele en toekomstige restauraties en vormt de basis voor een gedegen beleid inzake conservering en preservering. (Godfried Kwanten)

Registro. *Revista do Arquivo Público Municipal de Indaiatuba*, 1 (2002); 2 (2003)

Red.: Deize Clotildes Barnabé de Moraes. Uitg.: Fundação pró-memória Indaiatuba. Estado de São Paulo. Avenida Jácomo Mazário 1046. Barrio Cidade Nova. CEOP 13.223-074 Indaiatuba (SP) - Brazilië.
Geraadpleegd in de bibliotheek van het CIDA (Madrid).

Dit nieuwe Braziliaanse tijdschrift is speciaal voor gemeentearchivarissen bestemd. Het bevat in elke aflevering bijdragen die het lokale Braziliaanse belang overstijgen. Interessant voor wie meer wil weten over het belang van politieearchief – zowel voor zuiver historisch onderzoek als voor de rehabilitering van de slachtoffers van een repressief regime – is er *Os arquivos da polícia política como fonte* (Ana Maria de Almeida Camargo, nr. 1; p. 7-13). Daarnaast noteerden wij een zeer informatief artikel over het juridische statuut van archieven (Janice Gonçalves, *Os arquivos no Brasil e sua proteção jurídico-legal*, nr. 1; p. 28-43). Specifiek over gemeentearchieven handelen Viviane Tessitore (*Arquivos municipais: especificades politico-institucionais*, nr. 2; p. 7-14) en Claudio Dutra Creso & Maria da Conceição Carneval (*Da periferia ao centro: obstáculos e perspectivas do arquivos municipais*, nr. 2; p. 15-26). Het pedagogisch potentieel van archief krijgt zo goed als overall ter wereld aandacht, ook in Brazilië. Het artikel van Elione Silva Guimaraes & Francisco Carlos Limp Pinheiro (*O potencial pedagógico dos arquivos históricos: relato da experiência do arquivo histórico da cidade de Juiz de Fora*, nr. 2; p. 40-51) is er een concreet voorbeeld van. (Gustaaf Janssens).

Revista general de Información y Documentación, 13 (2003)

Red.: F. Sagredo Fernández. Uitg.: Escuela universitaria de Biblioteconomía y Documentación. Universidad Complutense de Madrid. C/ Santissime Trinidad 37. E-28010 Madrid (Spanje). ISSN: 1132-1873.

Geraadpleegd in de bibliotheek van het CIDA te Madrid.

Twee artikelen zijn hier het signaleren waard. Op de eerste plaats de bijdrage van Juan Carlos Galende Diaz & Mariano García Ruipérez (*El concepto de documento desde una perspectiva interdisciplinaria: de la diplomática a la archivística*, p. 7-35), waarin de relatie tussen diplomatiek en archivistiek wordt bestudeerd. De diplomatiek is "de wetenschap van de documenten", die authenticiteit van documenten vaststelt aan de hand van externe en interne kenmerken. De diplomatiek ontstond lang voor de moderne archivistiek die er ten dele schatplichtig aan is. Voorliggend artikel schetst de ontwikkeling van de diplomatiek vanaf de Middeleeuwen tot de 19de eeuw, wijst op de crisis die de traditionele diplomatiek, zoals zij in de Ecole des Chartes te Parijs werd beoefend, in de 20ste eeuw heeft doorgemaakt en gaat in op de recente hernieuwde belangstelling voor deze wetenschap door vooraanstaande archivariissen zoals Luciana Duranti. Binnen de archivistiek is er immers opnieuw aandacht voor de typologie van de bronnen naast de immer aanwezige aandacht voor de levensfasen en de daarmee samenhangende waarde (administratieve, juridische en cultureel-historische) van de bescheiden. Kernstuk van het artikel is het onderzoek naar wat het begrip 'document' in diverse aanverwante disciplines (diplomatiek, documentatiewezen, geschiedenis, administratief recht en archivistiek) dekt. De auteurs besluiten met de vaststelling dat diplomatiek en archivistiek erg dicht bij elkaar staan wat betreft onderzoeksveld én methodes. Daarnaast is er het artikel van Pedro López López & María Jesús Morillo Calero (*Derecho a la información y democracia en el marco de la globalización neoliberal: bibliotecas, archivos y medios de comunicación de masas*, p. 97-131), die een pleidooi houden voor het behouden van de openbare dienst en stelling nemen tegen de privatiseringstendens die momenteel voor archieven, bibliotheken en communicatiemediã opgang maakt. (Gustaaf Janssens)

Scrinium: Zeitschrift des Verbandes Österreichischer Archivarinnen und Archivare (VÖA), 57 (2003)

Red.: Christine Tropper (i.s.m. Heinrich Berg en Hubert Zenz). Uitg.: Verband Österreichischer Archivarinnen und Archivare. Kärntner Landesarchiv. St. Ruprechter Straße 7. A-9020 Klagenfurt (Oostenrijk).

Raadpleegbaar in de bibliotheek van het Algemeen Rijksarchief (Brussel).

Naar jaarlijkse gewoonte publiceert *Scrinium* de referaten van de Österreichische Archivtag, waarvan de 30ste editie, op 23 september 2002 te Salzburg, in het teken stond van

de relatie tussen archief en Zeitgeschichte. H. Rumschöttel, *Archive als Häuser der Zeitgeschichte* (p. 5-23) onderstreept de nauwe band tussen beide. Hij zet uiteen hoe de *Zeitgeschichte*, zowel in haar betekenis van recent verleden c.q. geschiedenis, als van de bestudering en de voorstelling ervan, omzeggens alle aspecten van de archivaliek raakt. Hij pleit daarom voor een permanente dialoog tussen alle betrokkenen.

Zowel de archivaris als de historicus staan voor een dilemma. De ene kan niet alles bewaren – en bovendien is niet alles wat bewaard wordt (nog) relevant voor het historisch onderzoek –, terwijl de andere niet alles kan lezen, wil hij nog aan geschiedschrijving toekomen. De historicus die het recente verleden bestudeert, heeft ten andere het archief niet altijd absoluut nodig. Deze thesis werkt Ernst Hanisch, *Archiv und Zeitgeschichte – ein notwendiges und spannungsreiches Verhältnis* (p. 24-34) uit tegen de achtergrond van het spanningsveld tussen archief en recente geschiedsvorsing. De problemen signaleert hij vooral op het vlak van raadplegingstermijnen, de

massificatie van het bronnenmateriaal en de nieuwe methoden en paradigma's in de geschiedwetenschap.

De driehoeksverhouding tussen de studie van het recente verleden, het archief en de bescherming van de persoonlijke levenssfeer belicht Hubert Schopf, *Archiv und Datenschutz* (p. 35-42) via een overzicht van de juridische situatie in Oostenrijk. Hij komt tot de conclusie dat de tendens naar grotere openbaarheid van bestuur samen met de wetgeving inzake elektronische informatie leidt tot steeds kortere raadplegingstermijnen, zodat een algemene beperking niet houdbaar is. Om in het informatietijdperk nog enige betekenis te behouden, moeten archiefdiensten hun informatie zo snel en zo volledig mogelijk ter beschikking stellen.

Vanuit een iets andere invalshoek borduurt ook Thomas Weidenholzer in *Zeitgeschichtliche Perspektiven in der Informationsgesellschaft* (p. 43-51), voort op dit thema. De mogelijkheden van de recente geschiedsvorsing betekenen een uitdaging voor de archiefwereld, maar tegelijk waarschuwt hij voor overdreven optimisme: ondanks de toenemende opslagmogelijkheden dreigt veel informatie verloren te gaan.

Rainer Hering vertrekt in *Bewertung und Auswertung* (p. 76-87) van de stelling dat het doel van evaluatie van archiefmateriaal is de informatie te comprimeren. Hierbij rijzen twee vragen, namelijk of daarbij een inhoudelijk dan wel een formeel criterium te hanteren is, en of het resultaat een beeld moet opleveren van de gemeenschap of van de archiefvormer. Hij plaatst daarmee de positie van de archivaris als records-manager tegenover die van de historicus-archivaris. De komst van de informatica lost niet alle vragen op en werpt zelfs nieuwe problemen op inzake selectie. Hij pleit alleszins voor het bewaren van de contextgegevens, en stipt aan dat de massificatie van archiefbescheiden de ontwikkeling van nieuwe onderzoeksstrategieën onontbeerlijk maakt.

Wie ten slotte archiefrecht in een vergelijkend internationaal perspectief wil bestuderen, vindt ongetwijfeld zijn gading in de bijdrage van Josef Pauser, *Streitfall Archiv? Ein kurzer juristischer Überblick über die österreichische Archivgesetzgebung* (p. 101-112). (Michel Oosterbosch)

